

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2013/01/molnar-kovacs-zsofia-magyar-tankonyvek-a-georg-eckert-nemzetkozi-tankonyvkutato-intezetben-03-02-18/>

Molnár-Kovács Zsófia

Magyar tankönyvek a Georg Eckert Nemzetközi Tankönyvkutató Intézetben

Bevezetés

A tanulmány a Georg Eckert Nemzetközi Tankönyvkutató Intézet (*Georg-Eckert-Institut für Internationale Schulbuchforschung*, a továbbiakban: GEI) tankönyvállományát gazdagító magyar tankönyvgyűjteményt kívánja bemutatni, szemügyre véve a rendelkezésre álló munkák jellegét, számadatait, s az időperspektívát, melyet e művek kiadási évük szerint felölelnek. A tanulmány célja annak láttatása, hogy egy nemzetközi szintű kutatói igény esetén milyen vertikális és horizontális vizsgálati alapok állnak rendelkezésre a GEI magyar tankönyvgyűjteménye tekintetében. A tanulmányban hivatkozott – a magyar tankönyvállomány részét képező – munkák esetében a további empirikus vizsgálatok megalapozásaként a tankönyvek hozzáférési adatait, tehát a GEI-ben kapott jelzetét az irodalomjegyzékben, szögletes zárójelben, a művek bibliográfiai adatainak zárásaként szintén megadjuk. A tanulmányban kizárólag a tankönyvekre összpontosítunk, így a GEI magyar tankönyvi szakirodalmának feltárásától eltekintünk.¹

A tankönyvek feltérképezéséhez a kötetek helyszíni tanulmányozásával párhuzamosan a GEI honlapján, angol és német nyelven elérhető online katalógust és adatbázist² egyaránt felhasználtuk, s a számadatokat a két fórum egyeztetésével adjuk meg. A vizsgálat alkalmával nehézséget jelentett, hogy a polcokon talált tankönyvek darabszáma többé-kevésbé eltért a katalógusban fellelt tételek számától. Ezekben az esetekben mindkét adatot megadjuk. A polcokon talált, illetve az online adatbázisban fellelhető állományadatok közti eltérés több tényezőből is adódhat. Egyrészt a (tankönyv)kutatók és érdeklődők által aktuálisan használatban lévő, illetve vizsgálat alatt álló tankönyvek a kutatás ideje alatt nincsenek a polcokon, így a tankönyvek áttekintésekor sem volt minden tankönyv a helyén. Másrészt a GEI online adatbázisában lehetőség van részletes keresésre, a kulcsszavak és keresési kifejezések megadására, mely a keresési feltételek olyan jellegű leszűkítését teszi lehetővé, amely a GEI által társított kulcsszavakhoz és kategorizációhoz igazodik, s a tankönyvek nem minden esetben azonos kulcsszavak mentén rendeződnek.

A Georg Eckert Intézetről

A GEI mintegy hatvan évvel ezelőtt, a második világháború után jött létre, amikor Georg Eckert, braunschweigi főiskolai tanár a Németországgal szomszédos államokkal és korábbi háborús ellenfeleivel tárgyalásokat kezdeményezett a tankönyvekről, és azok nemzetközi értelmezésre gyakorolt hatásairól. A megfelelő intézményi keretek biztosítása érdekében Eckert 1951-ben Braunschweigben megalapította a „Tankönyvjavítás Nemzetközi Intézet”-ét (*Internationale Institut für Schulbuchverbesserung*), melyet később átneveztek „Nemzetközi Tankönyv Intézet”-té (*Internationales Schulbuchinstitut*). Rövid idő alatt egy olyan tankönyvkollekció jött létre, mely majdnem minden európai ország, az Egyesült Államok, illetve a későbbiekben Ázsia, Latin-Amerika és Afrika új és régi tankönyveit egyaránt magában foglalta. Georg Eckert megteremtette tehát az alapjait a világ legjelentősebb tankönyvgyűjteményének, melyet az 1960-as évektől a „Német Kutatási Alapítvány Speciális Szakterületű Gyűjtőkönyvtárának”, illetve az „Európa Tanács Tankönyvcentrumának” is neveztek/neveznek. A GEI jelenlegi formájában 1975 óta működik.³

Molnár-Kovács Zsófia: Magyar tankönyvek a Georg Eckert Nemzetközi Tankönyvkutató Intézetben

A GEI helyileg az észak-németországi Braunschweig városában található (38114 Braunschweig, Celler Straße 3). Az Intézetnek 1981-től helyet adó, késő klasszicista jegyeket hordozó von Bülow Villa (*Villa von Bülow*) – mely Carl-Theodor Ottmer (1800-1843) építész munkáját dicséri – eredetileg Heinrich Georg Christian Friedrich von Bülow, braunschweigi hercegi igazságszolgáltatási tanácselnök nyári rezidenciájaként szolgált.⁴

A GEI szervezeti felépítését tekintve a legfelsőbb szinten a Tudományos Tanács, a Kuratórium és a Felhasználói Tanács helyezkedik el. A GEI igazgatója Prof. Simone Lässig, igazgatóhelyettese Prof. Eckhardt Fuchs, projektkoordinátora Dr. Inga Niehaus. Az igazgatóság alá négy szervezeti egység tartozik. Beszélhetünk egyrészt a kutatóintézetéről, mely négy főbb kutatási területtel foglalkozik: a tankönyvek és konfliktusok; az európai ház/európai iskola: politikai terek, történelmi konstrukciók, kulturális identitások; a határok létesítése és eltörlése a globalizáció korában; valamint az oktatási médiumok (kutatásának) története, elméletei és módszerei. A második nagyobb egység az információmenedzsment és a kiadványok, a harmadik a könyvtár, a negyedik pedig az adminisztráció.⁵

1. kép: A GEI épülete a kert felől
(Braunschweig, 2012. augusztus 7.)

2. kép: A GEI épülete a Celler Straße felől
(Braunschweig, 2012. augusztus 7.)

A GEI Kutatókönyvtára (*Die Forschungsbibliothek des Georg-Eckert-Instituts*) egy országosan és nemzetközileg is egyedülálló speciális könyvtár, mely nemzetközi szinten a társadalomtudományi tankönyvek legnagyobb gyűjteményét, továbbá a kutatói szakirodalom tematikusan rendezett alapműveit is birtokolja. Az elmúlt néhány évben a könyvtár egy valóban modern kutatókönyvtárrá fejlődött, mely többek között tudósokat, kutatókat, tankönyvszerzőket, oktatáspolitikai szakértőket fogad a világ minden tájáról. Szolgáltatásaival, széleskörű tevékenységi körével, valamint ösztöndíjprogramjával pedig jelentősen támogatja a nemzetközi tankönyvkutató közösséget.⁶

A könyvtár állományának számadatairól és jellegéről az intézeti honlap naprakész tájékoztatást nyújt. A rendelkezésre álló adatok alapján a teljes gyűjtemény jelenleg összesen mintegy 245 000 tételből áll, mely éves szinten közel 4000 publikációval egészül ki. A Tankönyvgyűjtemény 172 000, míg a Tudományos Gyűjtemény 73 000 kötetet foglal magában.⁷ A Tankönyvgyűjtemény körülbelül 40%-át a külföldi, míg 60%-át a hazai (németországi) tankönyvek teszik ki. Az állományban lévő tankönyvek a világ 160 országából származnak.⁸ Figyelemre méltó, hogy a német történelemtankönyv-gyűjtemény kötetei a XVII. századig nyúlnak vissza.⁹

A külföldi tankönyvek az országok, azon belül pedig a témák/(tan)tárgyak német elnevezése szerinti ábécérendben sorakoznak. A (tan)tárgyakon belül azonban nincsenek további tematikus csoportosítások.

A témák/(tan)tárgyak a következők (Lásd: BIBLIOTHEK 2010):

D = Deutsch (német)

G = Geographie (földrajz)

GA = Geographische Atlanten (földrajzi atlaszok)

Molnár-Kovács Zsófia: Magyar tankönyvek a Georg Eckert Nemzetközi Tankönyvkutató Intézetben

H = Geschichte (történelem)

HA = Historische Atlanten (történelmi atlaszok)

S = Sozialkunde/Politik (társadalomtudományok/politika)

Z = Lehrpläne u. a. (tantervek és egyebek)

3. kép: A GEI könyvtára – a galéria
(Braunschweig, 2012. augusztus 6.)

4. kép: A GEI könyvtára – a földszint
(Braunschweig, 2012. augusztus 9.)

Magyar tankönyvek a GEI-ben

A Magyarországról származó tankönyvállomány a GEI könyvtárának első emeletén (a galérián), a lépcsőn felérve, azzal majdnem szemben található, a svédországi és a fehéroroszországi, valamint ciprusi tankönyveket felvonultató polcokkal övezve. A magyar olvasó- és ábécés könyvek – tehát az állomány egy kis része – képeznek csupán kivételt ez alól, hiszen e tankönyvek – a többi európai ország olvasókönyveivel együtt – az alagsori raktári helyiségben kaptak helyet. A kutatók, érdeklődők számára pillanatnyilag összesen 1284 db (az online adatbázis szerint: 1155 db) magyar tankönyv áll rendelkezésére az elmúlt mintegy 60 év tankönyveinek strukturált áttekintéséhez. Ahogy Fischerné Dárdai Ágnes 1997-ben megjelent munkájában megfogalmazta: „a könyvtár polcain ott sorakoznak a magyar történelem és földrajz tankönyvek, iskolai atlaszok, olvasókönyvek”¹⁰, melyek nem kizárólag tankönyveket foglalnak magukban, hiszen a gyűjteményben munkafüzetek, feladatgyűjtemények, feladatlapok, tanmenetek és CD-ROM-ok egyaránt helyet kapnak.

5. kép: A magyar tankönyvek polcai a GEI-ben
(Braunschweig, 2012. augusztus 6.)

A GEI magyar tankönyvállománya jelenleg a budapesti Pedagógiai Könyvtár és Múzeummal (korábbi nevén: Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, a továbbiakban: OPKM) 1997-ben létesített cserekapcsolat révén gyarapszik. E kapcsolat 2003 és 2005 között szünetelt, ám 2005 óta újra működik. A megállapodás értelmében a két intézmény évente egy vagy két alkalommal küld egymásnak tankönyveket¹¹. 2010-ben a GEI és az OPKM között együttműködési megállapodás született, melynek keretében a GEI „szoros szakmai támogatással, védnökséggel segíti nemzeti és közép-kelet-európai regionális feladatokat kitzűző Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumot (OFI-OPKM).”¹²

Német nyelvkönyvek Magyarországról

A magyarországi német nyelvkönyvek száma 177 db. A legrégebbi kiadású tankönyv 1928-ban jelent meg¹³, a legújabbak pedig 2010-ben láttak napvilágot¹⁴. A GEI Magyarországról származó német nyelvoktatással kapcsolatos tankönyveinek többsége az 1990-es (68 db) és az 1980-as (54 db) éveket képviseli. A 2000-res évekből 16 db, az 1970-es évekből 12 db, az 1960-as évekből 23 db, míg az 1940-es és 1930-as évekből 1-1 db, az 1920-as esztendőkből pedig 2 db tankönyv van jelen. (E tankönyvi adatok rögzítéséhez kizárólag a GEI online adatbázisára támaszkodtunk.)

Magyar földrajztankönyvek a GEI-ben

A magyar tankönyvállomány egyik jelentősebb egységét a földrajzi tankönyvgyűjtemény képezi. Szám szerint 252 művet találunk a polcokon. E darabszám a GEI online katalógusával is összhangban áll, azonban a művek kiadási évét tekintve a polcon talált kiadványok és az adatbázis adatai eltérő arányt mutatnak.

Ha a GEI-ben prezentált valamennyi magyarországi földrajztankönyvet (beleértve tehát a munkafüzeteket, olvasókönyveket, feladatgyűjteményeket stb.) a kiadási évük szerint áttekintjük, azt tapasztaljuk, hogy a legtöbb kötet az 1990-es években jelent meg (polcon: 121 db, katalógusban: 93 db), illetve szép számban találunk tankönyveket a 2000-es évekből (polcon: 77 db, adatbázisban: 61 db) is. Az 1950-es évekből 4 db, az 1960-as évekből 24 db, az 1970-es évekből 35 db (az adatbázis szerint: 53 db), míg az 1980-as évekből 15 db (adatbázis szerint: 17 db) mű képviseli a korszak magyar földrajztankönyv-állományát. A korábbi korszakok, mint például a két világháború közti időszak, vagy a dualizmus korának magyar földrajztankönyvei a GEI állománya alapján tehát nem vizsgálhatóak. A tankönyvek közt több példányban is előfordulnak ugyanazon kötetek. A rendelkezésre álló tankönyvek közül időrendben a legrégebbi példányt Nagy Miklós és Németh István 1956-ban megjelent munkája jelenti¹⁵, míg a legfrissebb alkotások 2011-es kiadásúak¹⁶.

A magyar földrajztankönyv-gyűjteményt tekintve érdemes külön is megemlíteni a rendelkezésre álló német, szlovák és horvát tanítási nyelvű, illetve kéttannyelvű iskolák számára készített tankönyveket, s a sorok közt megbúvó földrajzi CD-ROM-ot is¹⁷.

Magyar földrajzi atlaszok a GEI-ben

A földrajztankönyv-gyűjtemény sajátos kiegészítését képezi a 23 db magyar földrajzi atlasz, melyek közül a legkorábbi munka 1958-as¹⁸, míg a legújabb 2009-es kiadású¹⁹. Az 1950-es évekből 1 db, az 1960-as évekből 3 db, az 1970-es évekből 2 db, az 1980-as évekből 7 db, az 1990-es évekből 7 db, míg a 2000 utáni évekből 3 db atlasz áll rendelkezésre. Ezen atlaszok némelyike több kiadásban –, illetve egy esetben másodpéldány – is tetten érhető. A földrajzi atlaszok darabszáma, illetve az évtizedek szerinti megoszlása az adatbázisban szereplő és a könyvtári polcokon felvonultatott művek esetében teljes egyezést mutat.

Magyar történelemtankönyvek a GEI-ben

A GEI magyar tankönyvi állományának legnagyobb részét a történelemtankönyvek alkotják, hiszen összesen 672 db (a GEI online adatbázisa szerint: 540 db) mű tárul az érdeklődő elé. A GEI-ben elérhető legrégebbi kiadású magyar történelmi munka egy 1941. évi német nyelvű tankönyv²⁰, míg a legújabbak – a rendelkezésre álló földrajztankönyvekhez hasonlóan – 2011. évi kiadásúak²¹.

6. kép: Magyar történelemtankönyvek a GEI-ben
(Braunschweig, 2012. augusztus 6.)

Molnár-Kovács Zsófia: Magyar tankönyvek a Georg Eckert Nemzetközi Tankönyvkutató Intézetben

A magyar tankönyvállományt a tankönyveken felül munkafüzetek, olvasókönyvek, tanári kézikönyvek, szöveg-, évszám- és fogalomgyűjtemények, továbbá egy CD-ROM²² is gazdagítja. A tankönyvek közt német, román, valamint magyar-országi tanítási nyelvű gimnáziumoknak szánt kötetek is sorakoznak. A köteteket a kiadási évek szerint csoportosítva szembeötlő, hogy a legtöbb magyar történelemtankönyv (polcon: 290 db, online katalógusban: 238 db) az 1990-1999-es időszak terméke. Szintén jelentős az 1970-1979 közötti (polcon: 124 db, online katalógusban: 87 db), az 1980-1989 közötti (polcon: 108 db, online katalógusban: 82 db), valamint a 2000-es években (polcon: 105 db, online adatbázisban: 93 db) publikált tankönyvek száma a GEI magyar történelem-tankönyvi gyűjteményén belül. Az 1940-1949 közötti és az 1950-1959 közötti évekből 2-2 db, míg az 1960-1969 közötti esztendőkből 41 db (online katalógus szerint: 36 db) tankönyv áll rendelkezésre. A tankönyvek közt előfordul, hogy ugyanannak a kötetnek több kiadását, illetve tankönyvi példányait is megtekinthetjük. A magyar történelemtankönyvek esetében a korábbi korszakok (pl. a két világháború közti időszak, dualizmus kora) a GEI állománya alapján szintén nem kutathatóak, feltárhatóak.

Magyar történelmi atlaszok a GEI-ben

A magyar történelmi atlaszokat számba véve 25 db (az online adatbázis szerint: 28 db) munka demonstrálja a magyar atlaszkínálatot, melyek legkorábbi példányát egy 1961-es kiadású mű képviseli²³, míg a legújabb kiadást egy 2009. évi atlasz jelenti²⁴. Kiadási évüket tekintve a történelmi atlaszok közül 4 db az 1960-as, 2 db az 1970-es, 10 db az 1980-as, 7 db (az online adatbázis szerint: 10 db) az 1990-es, míg 2 db a 2000-es években jelent meg. A magyar földrajzi atlaszokhoz hasonlóan egyes példányok több kiadásban és példányban is elérhetőek.

Magyar társadalomtudományi (állampolgári ismeretek) tankönyvek a GEI-ben

A magyar társadalomismereti tankönyvek darabszáma: 58 (online katalógus szerint: 55). A legrégebb kiadású kötet egy angol nyelvű munka 1965-ből²⁵, míg a legújabbak 2010-ben jöttek ki a nyomdából²⁶. A kiadási évet tekintve e művek az 1960-2010-es éveket ölelik át. Az 1960-as évekből 1 db (az online adatbázis szerint: 2 db), az 1970-es évekből 7 db (az online adatbázis szerint: 6 db), az 1980-as évekből 4 db (az online adatbázis szerint: 0 db), az 1990-es évekből 31 db (az online adatbázis szerint: 33 db), míg a 2000-es esztendőkből 15 db (az online adatbázis szerint: 14 db) tankönyv származik, s némelyik több példányban is fellelhető.

Magyar tantervek és segédanyagok a GEI-ben

A magyar tantervi segédanyagok száma 18-ra (az online katalógus szerint: 21-re) tehető, melyből a legrégebbi egy 1962. évi nevelési terv²⁷, míg a legújabb a 2002-ben napvilágot látott – s a 2003-2004. tanévre szóló – Közoktatási Tankönyvjegyzék²⁸. A kiadási évek viszonylatában: 3 db (az online katalógus szerint: 4 db) segédlet az 1960-as, 2 db az 1970-es, 3 db az 1980-as, 9 db (az online katalógus szerint: 11 db) az 1990-es, illetve 1 db a 2000-es éveket reprezentálja. Az 1990-es éveket tekintve a 11 db tantervi dokumentum közt egy CD-ROM is megtalálható (két példányban).²⁹ E segédanyagokat alaposabban átböngészve azt tapasztaljuk, hogy nevelési programok, nevelési és oktatási tervek, tantervek és utasítások, tantervi útmutatók, tankönyvjegyzék, kiadványjegyzék és segédkönyvjegyzék egyaránt színesítik a magyar tankönyvekhez kapcsolódó segédanyag-kínálatot.

Magyar olvasókönyvek a GEI-ben

A magyar tankönyvállomány sajátos egységét képezik a magyartanítással, illetve az olvasástanítással kapcsolatos tankönyvek (összesen 59 db), melyek többsége az 1. osztály számára készült. A GEI-ben fellelhető legrégebbi magyar olvasókönyv a XIX. század első harmadából (1832) való, mely az egész magyar tankönyvgyűjteményt tekintve is a legkorábbi kiadású kötetet jelenti.³⁰ A legújabb tankönyvek 2011-ben jöttek ki a nyomdából.³¹ A kiadási éveket csoportosítva megállapíthatjuk, hogy 1 db könyv az 1830-as, 2 db az 1940-es, 3 db az 1950-es, 5 db az 1960-as, 2 db az 1970-es, 4 db az 1980-as, 22 db az 1990-es és 20 db a 2000-res évekből származik. (E tankönyvi adatok feltárásához szintén kizárólag a GEI online katalógusát vettük alapul.)

Konklúzió

A GEI 160 országra kiterjedő tankönyvgyűjteményében ott sorakoznak, s ezáltal a kutatók és érdeklődők rendelkezésére állnak a magyarországi földrajz-, német-, történelem-, társadalomtudományi és olvasótankönyvek. A gyűjteményben a tankönyveken felül – többek között – munkafüzetek, feladat- és szöveggyűjtemények, feladatlapok, CD-ROM-ok, tanári kézikönyvek, tantervi útmutatók egyaránt helyet kapnak. A tankönyvek közt a legnagyobb számban a történelemtankönyvek képviseltetik magukat, a kiadási éveket tekintve pedig a legnagyobb számban és arányban az 1990-es évek, illetve az 1980-as és a 2000-res évek művei elérhetőek. A magyar tankönyvállomány sorában a legrégebbi kiadású tankönyvet a – magyar gyűjteményt tekintve – unikumnak számító 1832. évi tankönyv (ABC, 1832) jelenti, ám mindenekelőtt az 1950-es és 1960-as évekig visszamenően vehetőek kézbe magyar tankönyvek. A legújabb kiadású kötetek a 2011. évből valók, ám csupán néhány példány reprezentálja a magyar tankönyvpiac legfrissebb termékeit, így nagyobb volumenű áttekintésre nem nyújtanak lehetőséget. Az állományon belül másodpéldányok is előfordulnak, s némelyik kötet több kiadásban is megtekinthető.

JEGYZETEK

1. A GEI-ben folytatott kutatómunkára, s ezen belül a magyar tankönyvgyűjtemény – illetve számos további nemzetközi elsődleges (tankönyvi) és másodlagos (tudományos szakirodalmi) forrás – áttekintésére a tanulmány szerzőjének a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0029 „Tudományos képzés műhelyeinek támogatása a Pécsi Tudományegyetemen” c. pályázat keretében nyílt lehetősége 2012. augusztus 6. és augusztus 17. között.
2. GEI: Online Catalogues and Databases:
<http://www.gei.de/en/library/online-catalogues-and-databases.html>
(2012. augusztus 27.)
3. Georg Eckert Institute for International Textbook Research: Past – Present – Future:
<http://www.gei.de/fileadmin/bilder/pdf/Institut/gei-past-present-future.pdf>
(2012. augusztus 22.)
4. RADKAU, Verena (2010a, ed.): *Georg Eckert Institute for International Textbook Research*. GEI, Braunschweig, 28.; RADKAU, Verena (2010b, Hrsg.): *Georg-Eckert-Institut für Internationale Schulbuchforschung*. GEI, Braunschweig, 29.
5. DÉVÉNYI – RUTSCH (2010):
<http://www.gei.de/en/the-institute/structure-chart.html>
(2012. augusztus 29.)
6. GEI PROSPEKT 2011; GEI PROSPECTUS 2011
7. GEI: Collections:
<http://www.gei.de/en/library/collection.html>
(2012. augusztus 22.)

Molnár-Kovács Zsófia: Magyar tankönyvek a Georg Eckert Nemzetközi Tankönyvkutató Intézetben

8. 1995-ben mintegy 90 ország 130 000 tankönyve, illetve megközelítőleg 47 000 szakirodalmi munka és 300 folyóirat állt az érdeklődők rendelkezésére a GEI könyvtárban (HENRÝ – SZALLIES /1995/ 26; HENRÝ – SZALLIES /1996/ 26; Lásd még FISCHERNÉ DÁRDAI /1997/ 5). 2006-ban a teljes könyvtári állomány összesen 210 000 kötetet, ezen belül körülbelül 160 000 tankönyvet foglalt magában (HRABOVSZKI /2006/ 77). 2009-ben a GEI tankönyvállománya mintegy 171 ezer művet tett ki a világ 157 országából, míg a szakirodalom 68.000 példányt jelentett (DÉVÉNYI – RUTSCH /2010/; DÉVÉNYI /2010/: 81). 2010-ben – a GEI által közzétett adatok szerint – a könyvtári állomány összesen 240 000 tételből állt, mely mintegy 170 000-171 000 tankönyvet sorakoztatott fel a világ 158 országából világszerte (RADKAU /2010a/ 20; RADKAU /2010b/ 20; RADKAU-GARCIA /2010/ 50-51). 2011-ben pedig a teljes könyvtári állományt mintegy 250 000 dokumentum képezte a világ 159 országából, melyből 175 000-re tehető az oktatási anyagok és a tantervek száma, 75 000-re a tudományos szakirodalom és a folyóiratok száma, és 5000-re a nemzetközi források száma (GEI PROSPEKT /2011/; GEI PROSPECTUS /2011/).
9. GEI: Textbook Collection:
<http://www.gei.de/en/library/collection/textbook-collection.html#c3053>
(2012. augusztus 22.)
10. FISCHERNÉ DÁRDAI /1997/ 4.
11. TANKÖNYVTÁR (2010)
12. Párbeszéd a történelemtankönyvről – OFI-OPKM:
http://www.opkm.hu/?lap=hir/egyhir&hir_id=356
(2012. augusztus 29.)
13. HAUGSETHNÉ LAMÁCS (1928)
14. P. FORGÁCS (2010a); P. FORGÁCS (2010b); BENCZE-TÓTH (2010)
15. NAGY – NÉMETH (1956)
16. SZENTIRMAINÉ BRECSOK (2011); TAMASICS (2011); FÜSI (2011)
17. VOJNITS (1999)
18. BOGNÁR (1958)
19. MÉSZÁROSNÉ BALOGH (2009)
20. KURZ (1941)
21. BÁNHEGYI (2011a); BÁNHEGYI (2011b); BÁNHEGYI (2011c); BÁNHEGYI (2011d); BÁNHEGYI (2011e)
22. GESZTELYI – HAVAS – NAGY (1999)
23. CSATÁRY – GYÖRFFY – PAMLÉNYI (1961)
24. HORVÁTH ANDREA – HORVÁTH LEVENTE – BENCSIK (2009)
25. HUNGARY (1965)
26. FONYÓDI (2010); FONYÓDI – SZABÓ (2010); KUTINÉ SAHIN-TÓTH (2010)
27. NEVELÉSI TERV (1962)
28. TANKÖNYVJEGYZÉK (2002)
29. TANKÖNYVI ADATBÁZIS (1999)
30. ABC (1832)
31. POSTA – PETŐ (2011); ANTALNÉ SZABÓ – RAÁTZ (2011); FÖLDVÁRI – LASSÚNÉ RUSKÓ – CSIZMAZIA (2011)

IRODALOM

DÉVÉNYI Anna (2010): A tankönyvkutatás fellegvára: A Georg Eckert Nemzetközi Tankönyvkutató Intézet. *Könyv és Nevelés*. XII. 1. sz. 78-83.

DÉVÉNYI Anna – RUTSCH Nóra (2010): Georg Eckert Nemzetközi Tankönyvkutató Intézet (A világ legnagyobb tankönyvgyűjteménye, a tankönyvkutatás nemzetközi centruma). In: *Történelemtanítás*. (XLV.) Új folyam I. 1. (próba)szám:

Molnár-Kovács Zsófia: Magyar tankönyvek a Georg Eckert Nemzetközi Tankönyvkutató Intézetben

<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2010/02/Devenyi-Rutsch1.pdf>
(2012. augusztus 12.)

Die Bibliothek. Benutzung und Ausleihe. [Prospekt]. GEI, Braunschweig, 2010. (BIBLIOTHEK 2010)

Die Forschungsbibliothek des Georg-Eckert-Instituts. [Prospekt]. GEI, Braunschweig, 2011. (GEI PROSPEKT 2011)

FISCHERNÉ DÁRDAI Ágnes (1997): Tankönyvkutatás és -elemzés Braunschweigben: az Institut für internationale Schulbuchforschung tevékenysége. In: *Pécsi Könyv- és Infotár.* 2. 2. sz. 4-5.

GEI: Collections:
<http://www.gei.de/en/library/collection.html>
(2012. augusztus 22.)

GEI: Online Catalogues and Databases:
<http://www.gei.de/en/library/online-catalogues-and-databases.html>
(2012. augusztus 27.)

GEI: Online-Kataloge und Datenbanken:
<http://www.gei.de/de/bibliothek/online-kataloge-und-datenbanken.html>
(2012. augusztus 27.)

GEI: Structure Chart:
<http://www.gei.de/en/the-institute/structure-chart.html>
(2012. augusztus 29.)

GEI: Textbook Collection:
<http://www.gei.de/en/library/collection/textbook-collection.html#c3053>
(2012. augusztus 22.)

Georg-Eckert-Institut für internationale Schulbuchforschung: Geschichte – Gegenwart – Zukunft:
<http://www.gei.de/fileadmin/bilder/pdf/Institut/gei-geschichte-gegenwart-zukunft.pdf>
(2012. augusztus 22.)

Georg Eckert Institute for International Textbook Research: Past – Present – Future:
<http://www.gei.de/fileadmin/bilder/pdf/Institut/gei-past-present-future.pdf>
(2012. augusztus 22.)

HENRÝ, Roderich – SZALLIES, Isabelle (1995): *Georg Eckert Institute for International Textbook Research, Braunschweig.* GEI, Braunschweig.

HENRÝ, Roderich – SZALLIES, Isabelle (1996): *Georg-Eckert-Institut für internationale Schulbuchforschung, Braunschweig.* GEI, Braunschweig.

HRABOVSKI János (2006): A Georg Eckert Nemzetközi Tankönyvkutató Intézetéről. In: *Könyv és Nevelés.* VIII. 1. sz. 76-79.

Nemzeti Tankönyvtár. Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum tankönyv gyűjteménye. [Tájékoztató]. TÁMOP 3.2.4.-08/2-2009-0001. OFI – OPKM, Budapest, 2010. (TANKÖNYVTÁR 2010)

Párbeszéd a történelemtankönyvről – OFI-OPKM: http://www.opkm.hu/?lap=hir/egyhir&hir_id=356
(2012. augusztus 29.)

RADKAU, Verena (2010a, ed.): *Georg Eckert Institute for International Textbook Research.* GEI, Braunschweig.

RADKAU, Verena (2010b, Hrsg.): *Georg-Eckert-Institut für Internationale Schulbuchforschung.* GEI, Braunschweig.

RADKAU-GARCIA, Verena (2010): Von der „Entgiftung“ von Schulbüchern zur internationalen Bildungsmedienforschung. Die Arbeit des Georg-Eckert-Instituts für internationale Schulbuchforschung. In: *Braunschweigischer Kalender 2010.* 48-51.

The Research Library of the Georg Eckert Institute. [Prospectus]. GEI, Braunschweig, 2011. (GEI PROSPECTUS 2011)

HIVATKOZOTT TANKÖNYVEK, SEGÉDKÖNYVE

A.B.C. vagy betűfoglaló 's olvasó könyvecske. A 'nemzeti iskolák' számára. Magyar Királyi Egyetemi Nyomda, Buda, 1832. [H HU-41(1,1832)] (ABC 1832)

ANTALNÉ SZABÓ Ágnes – RAÁTZ Judit (2011): *Beszéd és írás* 6. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. [H HU-61(1,2011)6]

BÁNHEGYI Ferenc (2011a): *Történelem munkafüzet*. 6. évfolyam. 5. kiadás, Apáczai Kiadó, Celldömölk. [H H-141(5,2011)6S]

BÁNHEGYI Ferenc (2011b): *Történelem munkafüzet*. 8. évfolyam. 11., átdolgozott kiadás, Apáczai Kiadó, Celldömölk. [H H-141(11,2011)8S]

BÁNHEGYI Ferenc (2011c): *Történelem*. 5. évfolyam. 6. kiadás, Apáczai Kiadó, Celldömölk. [H H-141(6,2011)5]

BÁNHEGYI Ferenc (2011d): *Történelem*. 6. évfolyam. 5. kiadás, Apáczai Kiadó, Celldömölk. [H H-141(5,2011)6]

BÁNHEGYI Ferenc (2011e): *Történelem*. 8. évfolyam. 9., átdolgozott kiadás, Apáczai Kiadó, Celldömölk. [H H-141(9,2011)8]

BENCZE-TÓTH Mária (2010): *Deutsch für die 8. Klasse der Grundschule*. 4. kiadás, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. [H D-27(4,2010)8]

BOGNÁR Gábor et al. (szerkbiz.) (1958): *Földrajzi Atlasz a középiskolák számára*. 4. kiadás, Kartográfiai Vállalat, Budapest. [H GA-6(4,58)]

CSATÁRY Mária – GYÖRFFY György – PAMLÉNYI Ervin (1961): *Történelmi atlasz*. II. javított kiadás, Kartográfiai Vállalat, Budapest. [H HA-1(2,61)]

FONYÓDI Gábor (2010): *Hétmérföldes masinák*. 1. kiadás, Kompetencia Konzorcium, Budapest. [H S-31(1,2010)2]

FONYÓDI Gábor – SZABÓ Éva (2010): *Állatok közelről és távolról*. 1. kiadás, Kompetencia Konzorcium, Budapest. [H S-31(1,2010)1]

FÖLDVÁRI Erika – LASSÚNÉ RUSKÓ Renáta – CSIZMAZIA György (2011): *Ábécés olvasókönyv első osztályosoknak*. 6., változatlan kiadás, Mozaik Kiadó, Szeged. [H HU-50(6,2011)1]

FÜSI Lajos et al. (2011): *Földrajzi munkafüzet az általános iskolák 7. évfolyama számára*. 1. kiadás, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. [H G-94(1,2011)7S]

GESZTELYI Tamás – HAVAS Lászlóné – NAGY Mihály (1999): *Pannonia*. Egy római provincia története és kultúrája. Kossuth Kiadó, Budapest. [H H-107(1,99)CD-ROM]

HAUGSETHNÉ LAMÁCS Lujza (1928): *Mein zweites deutsches Buch*. A polgári leányiskola II. osztálya számára. 5., átdolgozott kiadás, Szent-István-Társulat, Budapest. [H D-51(5,28)2]

HORVÁTH Andrea – HORVÁTH Levente Attila – BENCSIK Péter (2009): *Történelmi atlasz 5-8. osztályosok számára*. Második kiadás, Mozaik Kiadó, Szeged. [H HA-10(2,2009)]

Hungary. 1945-1965. Central Statistical Office, Budapest, 1965. [H S-5(1,65)]

Közoktatási Tankönyvjegyzék, tájékoztató a tankönyvrendelésről és a kiadókról. 2003-2004. tanév. Oktatási Minisztérium, Budapest, 2002. [H Z-16(1,2002)] (TANKÖNYVJEGYZÉK 2002)

KURZ, Josef (1941): *Onkel Béla*. Ein Heimatkundliches Lesebuch mit 40 Geschichten von Budapest. Reichsdeutsche Schule, Budapest. [H H-47(1,41)]

KUTINÉ SAHIN-TÓTH Katalin (2010): *Egereskönyv*. 1. kiadás, Kompetencia Konzorcium, Budapest. [H S-31(1,2010)3]

MÉSZÁROSNÉ BALOGH Ágnes (összeáll.) (2009): *Földrajzi Atlasz 5-10. osztályosok számára*. Harmadik, javított kiadás, Mozaik Kiadó, Szeged. [H GA-13(3,2009)]

NAGY, Miklós A. – NÉMETH, István (1956): *Erdkunde für die IV. Klasse der deutschen Grundschulen in Ungarn*.

Molnár-Kovács Zsófia: Magyar tankönyvek a Georg Eckert Nemzetközi Tankönyvkutató Intézetben

(Behelfslehrbuch). Lehrbuchverlag, Budapest. [H G-9(1,56)4]

Nevelési terv. Országos Pedagógiai Intézet. Tankönyvkiadó, Budapest, 1962. [H Z-4(1,62)] (NEVELÉSI TERV, 1962)

P. FORGÁCS Edit (2010a): *Kommst du mit? 1.* – Neu. 3. kiadás, Ziel Tankönyvkiadó, Hatvan. [H D-63(3,2010)1S]

P. FORGÁCS Edit (2010b): *Kommst du mit? 3.* – Német nyelvkönyv. 8. kiadás, Ziel Tankönyvkiadó, Hatvan. [H D-65(8,2010)3]

POSTA István – PETŐ Györgyi (2011): *Sokszínű irodalom* – 5. tankönyv. 3., változatlan kiadás, Mozaik Kiadó, Szeged. [H HU-62(3,2011)5]

SZENTIRMAINÉ BRECSOK Mária (2011): *Földrajz 8.* Kelet-Európa, Közép-Európa és Magyarország földrajza. 9., átdolgozott kiadás, Apáczai Kiadó, Celldömök. [H G-100(9,2011)8]

TAMASICS Katalin (2011): *Kontinensek földrajza.* 1. kiadás, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. [H G-97(1,2011)7S]

Tankönyvi Adatbázis-kezelő Rendszer 2.0. Országos Közoktatási Intézet, Budapest, 1999. [H Z-20(1,99)] (TANKÖNYVI ADATBÁZIS 1999)

VOJNITS András (1999): *Afrika.* Kontinensről kontinensre. Kossuth Kiadó. [H G-71(1,99)CD-ROM]